

De Witte

Lezen voor Iedereen | Uitgeverij Eenvoudig Communiceren

www.lezenvooriedereen.be

www.eenvoudigcommuniceren.nl

De Witte maakt deel uit van de reeks *Vlaamse Reuzen*:
boeken van bekende Vlaamse auteurs in gemakkelijke taal.

Deze uitgave is een bewerking van *De Witte* van Ernest Claes,
gepubliceerd door uitgeverij Wereldbibliotheek (Amsterdam,
1ste druk 1920, 128ste druk 2020).

Bewerking in eenvoudig Nederlands: An van Parys

Redactie: Ilona Plichart

Vormgeving: Uitgeverij Eenvoudig Communiceren

Omslagbeeld: Shutterstock

© 2022 Uitgeverij Eenvoudig Communiceren

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand
of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 8696 698 1

NUR 286

De Witte

Ernest Claes

Naverteld in eenvoudig Nederlands

Inhoud

Wie is de Witte? | 7

De Witte en de school | 14

De Witte en zijn strenge vader | 23

De Witte en de sigaren | 28

De Witte en de biecht | 35

De Witte en de communie | 40

De Witte en de ajuin | 47

De Witte en zijn slechte vrienden | 52

De Witte en de natuur | 57

De Witte zwemt | 63

De Witte en de nieuwe pet | 69

De Witte en *De Leeuw van Vlaanderen* | 78

De Witte en de markt | 83

De Witte gaat werken | 93

Wie is de Witte?

De Witte wordt wakker. Hij kijkt rond in de kamer. Hij ziet het lege bed van zijn broer Heinke. En de oude broeken die aan de kapstok hangen. De kamer is in de kelder van het huis. Het stinkt er naar zuur zweet, zoals altijd.

De Witte droomde juist zo mooi. Hij was een held op zijn paard. Hij doet zijn ogen opnieuw dicht. Misschien komt de droom terug. Maar dan gaat de deur open.

‘Witte!’, roept moeder.

De Witte beweegt niet.

‘Witte!!!’, roept moeder harder.

De Witte doet alsof hij plots wakker wordt.

‘Euh ... ja?’

‘Het is acht uur. Opstaan!’, roept ze nog.

‘Ja, ik kom’, zegt de Witte, maar hij blijft liggen.

Hij hoort moeder op haar klompen wegstappen naar de stal. Hij kijkt naar het plafond en ziet veel vliegen. Het wordt weer een zware dag vandaag. Hij moet naar school.

’s Morgens denkt de Witte vaak aan triestige dingen. Zoals de school en de strenge meester. Maar ... het is donderdag vandaag. Dat betekent geen les in de namiddag. Daar heeft hij wel zin in.

De Witte kijkt door het kleine raam. Hij ziet het gouden licht van de zomerzon. Hij hoort de mussen en vinken zingen. Een musje vliegt naar haar nest. Dan gaat de deur weer open.

‘Potverdekke! Wat zit jij daar te doen?’, roept moeder boos.

Ze ziet dat de Witte rechtop in bed zit.

‘Niks, ik kom,’ zucht de Witte, ‘ik heb toch nog tijd.’

Hij staat op en trekt zijn versleten broek aan.

In het washok neemt hij de handdoek van het haakje en stapt naar buiten. Bij de emmer gooit hij wat water in zijn gezicht.

De kippen lopen rond. Hij ziet zijn moeder lopen achter de vlierstruik. Ze is bezig met de bieten.

De zon brandt. Het wordt een hete dag.

De Witte gaat naar binnen om koffie te drinken.

Het is donker in huis. De rolluiken zijn naar beneden.

Zo blijft de zon buiten. Overal brommen vliegen.

De kat slaapt naast de haard. De klok zwiert haar slinger heen en weer. Tik-tak, tik-tak. De Witte gaat zitten. De klok slaat acht keer. Naast de koffiepot liggen drie boterhammen. De Witte eet zonder een kruisje te maken. Niemand die het ziet, toch?

Hoe ziet de Witte eruit? Hij heeft wit haar op zijn kop. ‘Varkenshaar’, zegt de meester soms.

Hij heeft kleine bruine ogen, een mager gezicht, grote oren en een heel brede mond. Zijn broer zegt: 'Aan zijn mond kan je zien dat hij beter kan eten dan werken.'

De Witte is fors gebouwd. Hij wordt zeker een sterke kerel.

Eigenlijk is zijn naam Lewie. Dat komt van Ludovicus. Maar de pastoor noemt hem 'Vlaskop' of 'Wittekop'. En de meeste mensen noemen hem 'de Witte'. Dat vindt de Witte niet erg. Alles beter dan 'de Rosse', zoals ze Dries van de Knots noemen.

Toen de Witte klein was

De Witte is de jongste van drie broers. Heinke is de oudste en Nis is de middelste. De Witte is nu negen jaar. Toen hij nog jonger was, vertelde Heinke hem veel over de duivel. De Witte kreeg nachtmerries van die verhalen. Maar zijn moeder vertelde over kindje Jezus en Maria. Naar die verhalen luisterde de Witte met wijd open mond en oren. Zo mooi zijn die verhalen.

In de beste kamer hing een schilderij. Op het schilderij stond een driehoek. In het midden stond een groot oog. Het keek zo dreigend. De Witte was er bang van. Op het schilderij stond: *God ziet mij!*
En daaronder: *Hier vloekt men niet!*

Als de Witte iets verkeerd deed, kreeg hij eerst veel slaag van moeder of vader. Daarna moest hij bidden voor het schilderij. Met zijn blote knieën in zijn klompen. Het oog keek dan nog strenger dan anders.

Op een dag viel het schilderij van de nagel. De Witte was blij. Het glas was gebroken en de prent gescheurd. De lege lijst staat nu achter de kleerkast. Soms pakt de Witte de lijst. Dan steekt hij er zijn eigen hoofd door, knijpt één oog dicht en zegt: 'God ziet mij, hier vloekt men niet.'

Hier vloekt men niet: dat begrijpt vader trouwens niet goed. Zeker niet na een bezoek aan de cafés in het dorp.

Op zondag moest hij mee met moeder naar de mis. Op een keer ging hij naar binnen met zijn pet nog op zijn hoofd. Toen moeder dat zag, nam ze de pet hard vast en trok die van zijn hoofd. 'Amai, gedomme!'; riep de Witte luid van de pijn. Moeder had een pluk haar vast. De mensen uit het dorp keken kwaad.

Hij was ook veertien dagen misdienaar. Op een dag vond hij een zwart aarden pijpje in een van de oude kasten. Hij stak het vlug in zijn broekzak. Toen begon de mis. Die duurde lang.

De Witte dacht de hele tijd aan het pijpje in zijn zak. Hij voelde het met zijn hand. Toen moest hij naar voren, naar de pastoor. Voor het altaar viel het pijpje uit zijn zak. Dat was zijn laatste mis als misdienaar.

Zijn eerste school was bij de zusters. Je had zuster Monica, die hij zuster Armonica noemde. Moeder-overste heette Hyacinta. Ze had een snor en iedereen was bang van haar. De Witte noemde haar Moeder Cent. Moeder-overste wist toen al dat de jongen vol kwaad zat.

Twee lange jaren zat hij bij de zusters op school. Hij moest leren stilzitten, slapen, zingen, spelen en letters schrijven. Maar bij de Witte lukte dat niet.

Tijdens de speeltijd keek de Witte over het hek naar de koer van de meisjes. Zuster Monica was kwaad. Een jongen doet dat niet! Als straf moest hij langer in de klas blijven.

Pastoor Munte kwam soms op bezoek in de school. Hij wandelde met zijn stok de klas binnen. Alle kinderen moesten rechtstaan en weer gaan zitten. Ze moesten ook zingen. Zingen lukte niet altijd zo goed. Dan kreeg de Witte een klop met de stok.

Toen hij zes jaar was, mocht hij naar de jongensschool. Daar begon een nieuw leven.

Dat was wel wennen. De meeste van de jongens waren een stuk groter. De Witte hield zich dus rustig in het begin. Maar dat duurde niet lang. Dat zag de meester ook. Al vlug moest de Witte vooraan in de klas zitten. Zo kon de meester hem vlugger aan de oren trekken. Vader vroeg hoe het ging op school.

‘Goed,’ zei de Witte, ‘ik mag al op de eerste rij zitten.’

Op de jongensschool zijn de jongens hard. Ze schoppen en slaan. En de nonnen troosten niet. Als je iets verkeerd deed, kreeg je echt straf. Al vlug kende de Witte de kracht van de hand en voet van de meester. Hij leerde wat mocht en wat niet mocht. Hij wist welke jongens hij de baas kon en welke niet.

De Witte zit nu al meer dan drie jaar op de jongensschool. Heeft hij nu meer verstand? En gaat hij vooruit? Dat kan de Witte niets schelen.

Hij begrijpt niet dat de grote mensen de school zo belangrijk vinden.

‘Als je goed leert en goed je best doet, word je later gelukkig,’ zeggen ze.

Pff... hij wordt later zeker gelukkig. Later moet hij niet meer naar school. School is gewoon saai. Elke dag dezelfde vakken: godsdienst, rekenen, geschiedenis, aardrijkskunde ...

Aan al deze dingen moet de Witte denken als hij zijn boterhammen eet in de ochtend. De zon schijnt heerlijk. Dan is de tocht naar school nog moeilijker. Hij is jaloers op zijn broers. Ze mogen werken op het veld. Het is wel hard werk, maar ze zijn buiten in de openlucht, in de zon.

De Witte en de school

Het is kwart over acht. De Witte staat op.
Hij neemt zijn pet en zijn schoolboek en vertrekt.
Buiten straalt de zon. Ze staat hoog boven de velden.

Ze schijnt met fel licht boven het kanaal. De wind doet het koren wiegen. In de haag zitten mussen en vinken zot te kwetteren. Een leeuwerik vliegt hoog in de blauwe lucht.

De Witte staat stil op de steenweg. Hij kijkt naar al dat moois. Zijn ogen glanzen en zijn hart klopt. Dit is *zijn* leven. Hij moet bijna huilen omdat hij naar school moet.

De Witte is ooit één keer weggelopen van school. Hij ging zwemmen. Vader wist het 's avonds al van de meester. Hij legde de Witte over zijn knie en trok zijn broek af. Hij klopte op de jongen alsof het geen mensenvlees was. Vaders en schoolmeesters: de één is nog slechter dan de ander.

Vandaag heeft de Witte les in godsdienst op school. Hij moet de *Werken van Barmhartigheid* vanbuiten kennen. Dat zijn zeven manieren om te tonen dat je een goed mens bent.

Wat een onnozele dingen moeten wij vanbuiten leren, denkt de Witte.

Gisterenavond probeerde hij de zeven manieren te leren. Telkens als hij wegdroomde, riep zijn vader: ‘Hoeveel *Werken van Barmhartigheid* zijn er, Witte?’ Toch viel hij in slaap. De Witte kent niet meer van de *Werken van Barmhartigheid* dan een koe kent van Spaans.

Maar als hij vandaag zijn les niet kent, moet hij zeker langer in school blijven. Of hij moet van vader thuis helpen. Dus opent de Witte zijn boek en leest luidop de vragen. Ondertussen stapt hij door.

Volgens de *Werken van Barmhartigheid* moeten we mensen met problemen helpen.

Wie honger heeft, eten geven.

Soms komen bedelaars en landlopers uit het dorp aan de deur. Moeder geeft ze altijd een cent of een boterham. Fien Pandoer krijgt alleen een boterham, nooit centen. Daar koopt ze toch maar drank van.

Wie dorst heeft, drinken geven.

Dat is iets voor vader. Hij heeft op zondagavond altijd veel dorst.

De naakten kleden.

De Witte denkt aan de prent van Adam en Eva. Daarop staan ze naakt achter een struik.

De Witte heeft stiekem de prent eens tegen het licht gehouden. Hij hoopte om iets meer te zien. Helaas.

Toen hij nog bij de zusters op school zat, liep hij op een dag achter Alinneke van de bakker. Ze viel plots neer met haar jurkje helemaal over haar hoofd.

De Witte lachte en riep: 'Het bliksemt.'

Alinneke was kwaad. Ze vertelde aan Moeder Cent dat de Witte hét gezien had. Volgens Moeder Cent zou hij in de hel branden. De Witte zei dat hij zijn ogen had gesloten. Hij had niets gezien ... Maar niemand geloofde dat.

De vreemdelingen onderdak geven.

De zieken bezoeken.

De gevangenen verlossen.

De doden begraven.

Dat zijn de zeven *Werken van Barmhartigheid*.

Die zorgen dus dat ik een goed gelovig mens word, denkt de Witte.

Aan het station doet hij zijn boek toe. Het helpt toch niet.

'Hé, Wittekop.'

De Witte kijkt om. Hij ziet een man met een bruine valies.

'Weet jij waar Frans Swinnen woont?', vraagt de man.

De Witte kent alleen Marcel Swinnen. Die zit in zijn klas op de eerste rij. Zijn vader heet Sus. Die is dood.

‘Waar is het huis van die Marcel Swinnen?’, vraagt de man.

De Witte denkt even na. Hij wijst in de richting buiten het dorp.

‘Daar verder zie je twee huizen. Zie je dat huis met dat rood dak? Wel, daar is het’, zegt de Witte.

De man vertrekt. De Witte heeft pret.

‘Wat een goede grap!’, lacht hij. ‘Ik wil zijn gezicht zien als hij binnenstapt bij de smid in plaats van bij Marcel.’

Op de markt ziet de Witte zijn makkers. Ze lopen samen naar de schoolmuur. Iedereen wacht daar tot het tijd is. Krol en Kobe vechten. De Witte heeft die twee jongens ook al eens verslagen. Niet veel bijzonders.

De Witte gaat bij Mauriske van het station staan. Van Mauriske krijgt hij meestal een appel. De jongen is nogal klein. Hij draagt altijd nette kleren: korte kousen en een witte kraag. Mauriske is de lieveling van de meester, maar hij is zo dom als een uil. Tegen Mauriske vechten is geen eer. Hij begint meteen te huilen. Hij kan ook niet zwemmen of in de bomen klimmen.

Het bruine poortje gaat open. De jongens lopen de speelplaats op. De meester staat naast de deur van de klas. Hij staat daar met zijn handen achter de rug. Hij kijkt nors naar de kinderen en rookt zijn pijp.

De meester is een kleine, magere man. Hij heeft zwart haar en een zwarte snor. Als hij kwaad is, komt hij dicht bij je gezicht. Dan zie je tussen zijn snor een wrat. De Witte zag die wrat al op de tweede dag.

De jongens lopen in een rij de klas binnen. Ze hangen hun pet aan de kapstok en gaan zitten. De Witte zit achter Dries van de Knots. Dries heeft een brede rug. De Witte legt zijn boek open. De meester ziet het niet.

‘Niet bewegen, Dries, of je krijgt een peer. Of nog beter: twee of drie peren!’, zegt de Witte.

De meester begint direct te vragen. De derde vraag is voor de Witte. Hij leest het antwoord vlug af. De meester merkt niets. Gelukkig!

Dan begint de rekenles. Breuken.

‘Hoeveel is $\frac{3}{4}$ maal 2?’, vraagt de meester aan de Witte.

‘Euh ... vijf?’, gokt de Witte.

Krol raadt zes en krijgt een mep. Is er dan niemand die het antwoord weet?

Turk weet het juiste antwoord. Alle jongens knikken alsof ze het ook wisten.

Aardrijkskunde. De meester vraagt aan Tjeef:

‘Noem drie bergen die vuur spuwen.’

Tjeef hakkelt.

‘Ve-ve-ve-zu-zu-vius, He-he-kla ...’, begint Tjeef.

De Witte fluistert: ‘Koekelberg.’

Tjeef hakkelt verder: ‘Koe-koe-koekelberg.’

Een paar jongens lachen. Tjeef moet na school een halfuur langer blijven.

‘Alle boeken dicht nu’, roept de meester.

De jongens doen dat. Ze slaan hun armen over elkaar.

De meester zegt: ‘Leunes, kom naar hier. Zeg het gedicht *Jantje zag eens pruimen hangen*.’

Leunes springt recht en begint.

Dit laatste halfuurtje is het beste van de dag. Vooral als je mag blijven zitten. Je kan rustig wegdromen en doen alsof je toch goed luistert. De Witte kijkt naar buiten. Hij droomt over een zonnige wereld. Hij luistert naar mensen die passeren, een kar op de straat, een haan die kraait.

Dan kijkt hij weer naar het klaslokaal. De zon komt er nooit binnen. Het leven van buiten moet buiten blijven. De ramen gaan nooit open. Het ruikt hier altijd muf, zoals natte doeken.

Hij volgt de vliegen in hun vlucht. Hij ziet ze zitten op de ruit. Andere vliegen liggen met hun pootjes omhoog op de vensterbank.

Dries van de Knots draait zich om naar de Witte. 'Waar blijven mijn peren?', fluistert hij naar de Witte. De Witte is weer wakker.

'Steek je hand onder mijn bank', zegt hij stil. Dries steekt zijn lange arm onder de bank. De Witte lacht en spuwt dan een dikke klodder speeksel op de hand van Dries.

'Het zijn zachte. Je moet niet knabbelen', lacht hij. Dries trekt vlug zijn hand terug. Hij veegt het speeksel af aan zijn broek. Hij wil de Witte een mep geven. De meester ziet het.

'Witte, kom naar voor en zeg het gedicht. Als je het niet kunt, sla ik je lam', zegt de meester. Dat helpt niet om kalm te blijven. De Witte staat vlak voor de meester. Hij voelt een koude rilling over zijn rug. Hij komt niet verder dan de eerste twee zinnen.

'Herbegin!', roept de meester. De Witte herbegint. Nu zegt hij drie, vier zinnen. Pats, daar krijgt hij een slag op zijn linkerwang. Zo hard dat hij bijna valt. Dan krijgt hij een even harde slag op zijn rechterwang. Nu is hij weer in balans.

De meester slaat verder: op zijn rug, zijn kop, zijn gezicht. Als een echte beul.

‘Ik zal je wel klein krijgen, snotaap’, roept hij.

De kinderen lachen. De meester neemt de Witte bij de kraag. Hij sleept hem naar buiten. Naast de school staat het huis van de meester. Onder het keukenraam zit een luik. De meester maakt de grendel los. Met een ferme stamp schopt hij de Witte de kelder in. De deur gaat op slot. De Witte valt op een berg aardappelen. Hij huilt van woede, niet van de pijn. Die beul van een meester! En dan moet je naar school om goede manieren te leren? En zijn eigen vrienden lachen met hem. Hij zal ze wel straffen.

De huilbui stopt. Hier in de kelder zit hij meer op zijn gemak dan in de klas. Door het venster ziet hij Foks, de jonge hond van de meester. Foks speelt met een oude vod.

‘Foks’, roept de Witte.

De hond komt nieuwsgierig naar het venster.

De zachte stem van de Witte stelt hem gerust.

De Witte steekt zijn hand door de tralies. Hij wil de hond grijpen, maar die springt weg. Foks gaat met zijn rug naar het raam zitten. De Witte pakt de staart van de hond. De hond probeert zich los te maken. Foks gromt en toont zijn tanden.

Op dat moment hoort de Witte lawaai. Het is twaalf uur. De school is gedaan. Hopelijk vergeet de meester hem niet. Nee ... hij hoort stappen. De deur gaat open. De Witte loopt onder de arm van de meester naar buiten. Hij loopt de straat op. Hij ziet de mooie, vrije lucht.